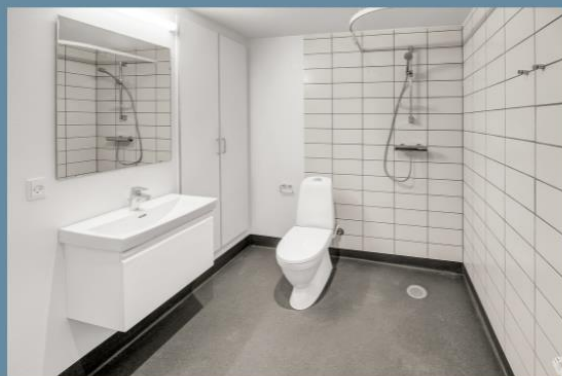

Udgave 1/2021

Råderetskatalog

Indhold

Arbejder inde i din bolig

Arbejder udenfor din bolig

Pr. 1. juli 2005 har man som lejer ret til at udføre alle former for forbedringer i ens almene bolig. Dette kaldes råderet.

Her finder du det du skal vide om råderetten og andre muligheder for forbedringer af din bolig

Indhold

Om råderet	3
Arbejder inde i boligen	3
Arbejder uden for boligen	4
Anmeldelse af arbejderne	5
Vedligeholdelse af råderetsarbejder	5
Godtgørelse	6
- Eksempel på godtgørelse	
Alternative muligheder	7
- Installationsretten	
- Kollektive forbedringer og kollektiv råderet	
Konflikter/tvister	9
Loven	9

Om råderet

Boligindretning optager mange danskere, og idéer og muligheder for at forandre boligerne synes uendelige. Råderetten giver lejerne, som har lyst til at forbedre eller ændre deres almene bolig, mulighed for det. Om det er små justeringer eller store ændringer, der skal til for at gøre boligen ideel for lejeren, er op til den enkelte.

Råderetten giver nu lejeren i en almen bolig:

- Større frihed til at bestemme over egen bolig
- Flere muligheder for at præge boligen efter egne ønsker og behov

Princippet i råderetten er, at den enkelte lejer selv bestemmer, hvad der skal ændres, og selv sørger for, at arbejdet bliver udført og finansieret.

Arbejder inde i boligen

Ret til forbedringer

Pr. 1. juli 2005 har lejeren fået ret til at udføre enhver form for forbedring inde i boligen og få økonomisk godtgørelse, når han/hun flytter. Forbedringer inde i boligen gælder indretning i både køkken, bad, entré og værelser. Eksempler på forbedringsarbejder kan være at vælge et andet og bedre materiale end det oprindelige, at indsætte skabe, opsætte fliser, eller det kan være omfattende arbejder som at indsætte et helt nyt køkken eller bad. Der skal være tale om forbedringer, som er kendetegnet ved, at de forøger boligens værdi.

Forbedringsarbejder forøger det lejedes værdi og giver ret til godtgørelse ved fraflytning. Der kan ikke kræves reetablering ved fraflytning.

Forandringsarbejder forbedrer ikke det lejedes værdi og giver ikke ret til godtgørelse ved fraflytning. Det er boligorganisationen, der vurderer, om arbejdet kun har interesse for den enkelte lejer og dermed kan kræves reetableret. Hvis der forlanges reetablering, skal lejeren betale et depositum som sikkerhed for udgiften til reetablering.

Forbedrings- og forandringsarbejderne skal være rimelige og hensigtsmæssige, og de må ikke fratage boligen dens karakter af almen bolig eller eventuelle karakter af handicapegnet bolig.

Hårde hvidevarer

Retten til forbedringer gælder ikke installation af hårde hvidevarer. Hvis lejereren ønsker at forsyne lejligheden med hårde hvidevarer, kan det ske ved hjælp af den såkaldte installationsret.

Forandringer aftales individuelt

Hvis lejeren ønsker at udføre arbejder inde i boligen, der blot ændrer og ikke forøger boligens værdi, kan disse arbejder aftales individuelt mellem lejereren og boligorganisationen. Eksempler på sådanne arbejder kan være ændring af gulvbelægning, sænkning af loft eller opsætning af tapet.

Boligorganisationen kan lade afdelingsmødet fastsætte retningslinjer for aftaler om forandringer i den enkelte bolig.

Skillevægge

Lejeren har ret til at opsætte, flytte eller fjerne skillevægge, hvis lejereren ønsker at ændre ruminddelingen i boligen. Denne ret gælder ikke, hvis væggen er bærende. Arbejdet giver ikke ret til godtgørelse ved fraflytning. Der er dog den undtagelse, at hvis arbejdet sker i forbindelse med et forbedringsarbejde (fx nyt køkken), så vil udgiften indgå i den samlede udgift og vil dermed også give ret til godtgørelse.

Der skal ikke foretages reetablering af hverken forbedrings- eller forandringsarbejder med skillevægge ved fraflytning.

Arbejder uden for boligen

På et afdelingsmøde kan lejereren beslutte, at der kan gennemføres, forbedrings- og forandringsarbejder uden for selve boligen. Her tænkes på arbejder som fx opførelse af en udestue, et drivhus eller en garage eller et nyt indgangsparti – arbejder som vil være til gavn for den enkelte lejer og ikke nødvendigvis for alle de andre lejere i afdelingen.

Afdelingen skal udfærdige et katalog over tilladte arbejder, så alle lejere har mulighed for at se, hvilke arbejder afdelingsmødet har besluttet som forbedringsarbejder og som forandringsarbejder. Det er kun de tilladte arbejder, som afdelingsmødet har besluttet, og som fremgår af kataloget, lejerne har ret til at udføre. Afdelingsmødet kan altid beslutte at ændre i kataloget. Kataloget skal udleveres til nye lejere ved indflytning.

Afdelingsmødets beslutninger skal godkendes af boligorganisationens bestyrelse. Bestyrelsens opgave er at sikre, at afdelingsmødets beslutninger falder inden for lovens rammer.

Har afdelingsmødet endnu ikke besluttet, hvilke arbejder der skal være tilladt uden for boligen, kan den enkelte lejer indgå en aftale med boligorganisationen om sådanne arbejder.

Anmeldelse af arbejderne

Lejeren skal altid anmelde forbedringer inde i boligen til boligorganisationen, inden han/hun går i gang med arbejdet. Det samme gælder de udvendige arbejder, som afdelingsmødet har besluttet at give tilladelse til, og som er noteret i afdelingens katalog over tilladte forbedrings- og forandringsarbejder.

I de tilfælde, hvor der er tale om forandringsarbejder inde i boligen eller arbejder udenfor, som afdelingsmødet ikke har taget stilling til, skal lejeren lave en individuel aftale med boligorganisationen, inden han/hun går i gang med arbejdet.

Skriftlig anmeldelse

Alle forbedrings- eller forandringsarbejder skal meddeles skriftligt til boligorganisationen, før lejeren går i gang. Meddelelsen skal indeholde følgende:

- Navn, adresse, afdelingsnummer og bolignummer
- Beskrivelse af forbedringen eller forandringen
- Tidspunkt for udførelse
- Liste over de materialer og det inventar, som skal anvendes (type, modeller, fabrikat m.v.)
- Eventuelt tegninger
- Prisoverslag (husk kun dokumenterede udgifter til momsregistrerede virksomheder)

Boligorganisationen skal give svar skriftligt inden otte uger (i denne frist ses der bort fra hele juli måned).

Vedligeholdelse af råderetsarbejder

Hvis et råderetsarbejde giver særlige vedligeholdelsesudgifter, skal disse udgifter betales af lejeren. I praksis betyder det, at udgifterne vil blive vurderet og udregnet af boligorganisationen og lagt på den månedlige husleje for denne bolig, så andre lejere ikke bliver økonomisk belastet. Lejeren kan i visse tilfælde indgå en aftale om selv at vedligeholde visse råderetsarbejder uden for boligen som fx maling af garage, cykelskur og udestue.

Vedligeholdelsesreglementet

Inden lejeren går i gang med at forbedre eller forandre inde i eller udenfor boligen, er det vigtigt at kigge i afdelingens vedligeholdelsesreglement. Bestemmelser i vedligeholdelsesreglementet kan have betydning for, hvilke råderetsarbejder lejeren har ret til at udføre, og der kan være særlige krav til materialer, udformning m.v.

Lejenummer _____ Modtaget af 843 _____

ANSØGNING OM TILLADELSE TIL AT UDFØRE FORANDRINGSARBEJDE (UDEN GODTGØRELSE)

Arbejds art _____	Forventet udgift: _____
Beskriv arbejdet du ønsker at udføre (vedlæg om muligt tegning) _____	Kr. _____
_____	Kr. _____
_____	Kr. _____
_____	Kr. _____
Gebyr for behandling af sagen _____	Kr. 1.500,-
I alt _____	Kr. _____

Jeg erklærer med min underskrift at have modtaget, læst og forstået råderetskataloget for afdelingen. Jeg er klar over at arbejdet skal udføres håndværksmæssigt veludført og korrekt og efterfølgende godkendes. Jeg er også klar over, at arbejdet kan kræves reetableret, når jeg flytter, og at jeg selv skal betale udgifterne til dette.

Navn _____ Adresse _____
Dato _____ Underskrift _____
Telefon _____ Mail _____
Ja, jeg vil gerne have sagen behandlet via ovenstående mail.

Skræmst afleveres til Boligselskabet af 1943's administration eller pr. mail til post@b43.dk. Når du har modtaget kopi af denne blanket påbegyndes af Boligselskabet af 1943, må du igangsætte arbejdet. Du kan forvente svar senest 8 uger efter vi har modtaget anmeldelsen.

Arbejdet kan synes fra _____ (senest 3 måneder fra ansøgning)

Hedensdende udfyldes af administrationen hos Boligselskabet af 1943, efter syn og godkendelse.

Forventet levetid _____ Evt. husleje forhøjelse pr. mdr. _____

Ovenstående arbejde er endelig godkendt af Boligselskabet af 1943.

Dato _____ Underskrift _____

Ovenstående husleje forhøjelse er godkendt af lejer.

Dato _____ Underskrift _____

Danmarksgade 5 • 6500 Vojens • Tlf.: 74 54 14 07 • Post@b43.dk • www.b43.dk • CVR: 42254517

Byggetilladelse fra kommunen

Nogle råderetsarbejder kræver byggetilladelse eller anmeldelse til kommunen. Disse arbejder må IKKE sættes i gang, før kommunen har givet byggetilladelse eller på anden måde accepteret arbejdet. Boligorganisationen ved, hvilke arbejder der kræver tilladelse, og de sørger for at indhente tilladelsen fra kommunen. Gebyret for kommunens behandling af ansøgningen betales af lejeren.

Godtgørelse

En lejer, der har udført forbedringer under råderetten, har ret til økonomisk godtgørelse. Godtgørelsen udbetales af boligorganisationen ved lejerens fraflytning. Udbetaling af godtgørelsen afhænger af, om lejren flytter, inden forbedringen er afskrevet.

Beregning og afskrivning

Godtgørelsen beregnes på grundlag af afholdte og dokumenterede udgifter, når arbejder er udført. Boligorganisationen skal besigtige arbejdet.

Der er en grænse for, hvor meget lejeren kan få i godtgørelse. Maksimumbeløbet er i 2021 fastsat til 126.684 kr. Beløbet reguleres en gang om året (se gældende satser i BL Informerer på www.bl.dk).

Den beregnede godtgørelse afskrives over en periode, der svarer til forbedringens forventede holdbarhed. Perioden skal dog være på mindst 10- og højst 20 år, medmindre der aftales en hurtigere nedskrivning mellem lejer og boligorganisation under hensyn til arbejdets karakter.

Efterhånden som godtgørelsen nedskrives, kan lejeren gennemføre nye forbedringer under råderetten med mulighed for godtgørelse, men den samlede godtgørelse skal dog stadig holdes inden for de nævnte grænser.

Reduktion og begrænsninger i godtgørelsen
Boligorganisationen kan reducere i godtgørelsen:

- Med værdien af eksisterende installationer, bygningsdele m.v.
- Hvis udgifterne til håndværker eller materialer skønnes at være for høje sammenlignet med de sædvanlige udgifter til den type arbejder

Der kan ikke ydes godtgørelse for følgende udgifter:

- Arbejder uden moms
- Særligt energiforbrugende arbejder

Lejeren kan godt selv udføre arbejderne, men der gives ikke godtgørelse for værdien af eget arbejde.

Eksempel på beregning af godtgørelse:

Forbedring af badeværelse

Afholdte og dokumenterede udgifter Kr. 65.000

Reduktion

Værdien af eksisterende badeværelse Kr. -5.000

Særligt energiforbrugende installationer Kr. -6.000

For høje udgifter til håndværkere Kr. -3.000

Godtgørelse I alt Kr. 50.500

Eksempel på nedskrivning af godtgørelse

Ved fraflytning 6 år efter arbejdet er udført og med en fastsat periode for afskrivning på 20 år.

Oprindelig godtgørelse	Kr. 50.500
Nedskrevet godtgørelse (50.500 kr./20 år) *14 år	Kr. 35.350

Ny lejer betaler for godtgørelsen

I først omgang dækker afdelingen udgiften til den godtgørelse, som fraflytter får udbetalt. Men det er den nye lejer, som flytter ind i en bolig med råderetsforbedringer, der skal betale godtgørelsen. Den nye lejer kan vælge enten at betale udgiften kontant eller via en lejeforhøjelse. Lejeforhøjelsen svarer til godtgørelsen inklusive renter, og tilbagebetalingen følger perioden for afskrivning af forbedringerne.

Boligorganisationen skal sikre, at afdelingens udgift til godtgørelsen finansieres så billigt som muligt. Ved finansiering med boligorganisationens eller afdelingens midler beregnes en rente, der svarer til normal bankrente for tilsvarende lån. Forretningen skal indgå i lejeforhøjelsen

Eksempel på beregning for ny lejer

Godtgørelse ønskes betalt af den nye lejer via en lejeforhøjelse.

Godtgørelse i alt	Kr. 35.350
Resterende afskrivningsperiode	14 år
Rentesats (eksempel)	7%
Lejeforhøjelse pr. år	Kr. 4.042
Lejeforhøjelse pr. mdr.	Kr. 337

Renteudgifterne opkræves som den del af lejeforhøjelsen, og lejeren kan ikke fradrage renten i sin skatteopgørelse

Alternative Muligheder

Installationsretten

Udover råderetten har lejeren ret til at lave sædvanlige installationer i boligen, som f.eks. installation af vaskemaskine, tørretumbler, opvaskemaskine, køleskab m.v. medmindre boligorganisationen vurderer, at ejendommens el- og afløbskapacitet ikke kan klare installationen. Lejeren skal give boligorganisationen besked om installation, inden arbejdet udføres.

Den vaskemaskine, tørretumbler m.v., som er installeret efter installationsretten, tilhører lejeren selv. Det betyder, at lejer skal dække alle udgifter til vedligeholdelse og til reparation af det installerede. Lejeren har erstatningspligt, hvis der sker skader, som er forårsaget af installationen.

Kollektive forbedringer og kollektiv råderet

- afdelingen finansierer

Afdelingsmødet skal godkende de overordnede rammer for iværksættelse af arbejder og aktiviteter i afdelingen, som ligger uden for den enkelte lejers råderet og installationsret. Det betyder, at afdelingsmødet kan tage stilling til, om afdelingens boliger skal forbedres – kollektivt eller individuelt.

Afdelingsmødet kan beslutte, at forbedringerne skal gennemføres i samtlige boliger – det kaldes for kollektive forbedringer. Eller afdelingsmødet kan beslutte at gennemføre bestemte forbedringer efter den enkelte lejers ønske og eventuelt af ledige boliger – det kaldes for kollektiv råderet.

At afdelingsmødet kan beslutte, at gennemføre ”bestemte forbedringer” betyder, at afdelingsmødet skal tage stilling til, hvilke arbejder lejerne kan kræve udført som kollektiv råderet. Der skal således laves en oversigt over de arbejder under den kollektive råderet, som afdelingsmødet har vedtaget.

Afdelingsmødet kan desuden fastsætte rammer for den kollektive råderet. Det kan ske ved at fastsætte et maksimumbeløb for, hvad den enkelte forbedring må koste. Eller ved at regulere, om den enkelte lejer frit kan bestemme den præcise udformning af forbedringen eller i stedet må vælge mellem et antal modeller. Afdelingsmødet kan desuden beslutte, at arbejderne kun bliver udført et bestemt antal gang om året.

Finansiering og lejeforhøjelse

Hvad enten afdelingsmødet beslutter sig for at udføre kollektive forbedringer eller kollektive råderetsarbejder, er der tale om forbedringer, som boligorganisationen gennemfører, og som afdelingen finansierer ved lånoptagelse.

Hermed afviger denne type forbedringer fra den individuelle råderet, hvor lejeren selv sørger for, at arbejdet bliver udført og finansieret.

Afdelingen kan optage lån til finansiering af de kollektive forbedringer og til kollektiv råderet. Lånet inklusive omkostninger forrentes og afdrages over huslejen i lånets løbetid. Løbetiden på lånet til kollektiv råderet er fastsat til højst 20 år, men der optages lån med kortere løbetid i de tilfælde, hvor forbedringsarbejderne forældes efter en kortere årrække. (F.eks. visse elektroniske løsninger).

Ved kollektive forbedringer vil alle lejere få en lejeforhøjelse, mens det ved den kollektive råderet kun er lejerne i de boliger, som bliver forbedret, der får lejeforhøjelsen.

Det er almindeligt, at lejeforhøjelsen bortfalder, når lånets løbetid er udløbet, men det er også lovligt at fastsætte lejeforhøjelsen under sædvanligt hensyn til afdelingens økonomi og boligernes indbyrdes værdi.

Boligorganisationen godkender

Det er afgørende, at boligerne stadig kan lejes ud som almene boliger.

Boligorganisationen skal derfor godkende afdelingsmødets beslutning om at åbne for denne type forbedringer.

Boligorganisationen kan nægte at godkende beslutningen, hvis de vurderer, at huslejeforhøjelserne gør det vanskeligt at leje ledige boliger ud fremover.

Konflikter/tvister

Hvis en lejer og boligorganisationen ikke kan blive enige om et råderetsarbejde, kan sagen behandles af Beboerklagenævnet.

Beboerklagenævnet kan behandle alle råderestssager – både forbedrings- og forandringsarbejder inde i boligen og de beslutninger, afdelingsmødet træffer om arbejder uden for boligen, og som fremgår af råderetskataloget.

Hvis der opstår uenighed mellem boligorganisationen og afdelingsmødet om den kollektive råderet, skal boligorganisationen indbringe spørgsmålet til kommunalbestyrelsen.

B43 tager hånd om dine/jeres ønsker

På de efterfølgende sider ser du indholdet af råderetten gældende for din/jeres afdeling. Her fremgår mulighederne for forandringsarbejde. Øverst i de farvede kasser fremgår rettigheder, beføjelser, mulighed for godtgørelse, forbud, tilbageførelse til oprindelige m.v.

Dette giver et godt overblik over kravene og muligheder omkring de enkelte arbejder man ønsker gennemført.

Har du ønsker, som afviger fra listen kan du kontakte B43 eller din afdelingsbestyrelse.

Loven

Dette råderetskatalog er skrevet på grundlag af:

Lovbekendtgørelse nr. 610 af 21/06/2005: Bekendtgørelse om lov af almene boliger m.v.

Lov nr. 921 af 10/09/2004: Lov om leje af almene boliger (kapitel 8) med lovændringer gældende fra 01/07/2005

Bekendtgørelse nr. 627 af 23/06/2005:

Bekendtgørelse om drift af almene boliger m.v. (kapitel 18)

Boligselskabernes Landsforening
Oktober 2005

RÅDERETSKATALOG INDVENDIG B43

Tilladt uden ansøgning	Tilladt uden ansøgning, kan kræves reetableret v. fraflytning	Skal ansøges kan kræves reetableret v. fraflytning	Godtgørelse muligt ifølge rådetsregler	Ikke tilladt
------------------------	---	--	--	--------------

A: Lejlighedens overflader m.m.

Lofter				
Farveændring		X		
Tapetbeklædning af lofter			X	
Anden beklædning af lofter (træ og gipsplader)			X	
Isolering af lofter				X

Vægge				
Malet hessianbeklædning			X	
Malet savsmuld tapet, rutex, strukturtapet		X		
Glasvæv i entre, køkken og bad			X	
Vinyltapet i køkken og bad			X	
Strukturmalning på vægge				X
Træbeklædning på vægge i køkkener			X	
Normalt forekommende bore og sømhuller i tapeter		X		

Flisebeklædning				
Borehuller i fliser				X
Borehuller i fuger				X
Maling af fliser			X	
Vinylbeklædning uden på fliser			X	
Opsætning af vægfliser i køkken og bad			X	

Gulve				
Gulvafslibning med efterfølgende lakering		X		
Ludbehandede gulve (kun fyrretræsgulve)				X
Pålægning af linoleums- og vinylfliser (ikke limede)				X
Pålægning af fliser og klinker i bad				X
Etablering af gulvvarme			Afdeling?	

Fodlister, gerikter, karme m.m.				
Farveændring		X		
Fjernelse af dørtrin/montering af dørtrin			X	

RÅDERETSKATALOG INDVENDIG B43

Døre					
Farveændring (hvis malede døre i forvejen)			X		
Udskiftning af dørhåndtag			X		
Udskiftning af dør				X	

Tilladt uden ansøgning

Tilladt uden ansøgning, kan kræves reetableret v. fraflytning

Skal ansøges kan kræves reetableret v. fraflytning

Godtgørelse muligt ifølge råderetsregler

Ikke tilladt

B: Vinduer m.m.

Vinduesrammer / rammer (træ)					
Farveændring (indvendig)					X

Hængsler og beslag					
Udskiftning af hængsler og beslag					X
Overmaling af hængsler					X
Manglende hængsler					X

Tilladt uden ansøgning

Tilladt uden ansøgning, kan kræves reetableret v. fraflytning

Skal ansøges kan kræves reetableret v. fraflytning

Godtgørelse muligt ifølge råderetsregler

Ikke tilladt

C: VVS-installationer

Koldt- og varmtvandshaner, blandingsbatteri og bruser					
Udskiftning af eksisterende blandingsbatteri til vandbesparende eller termostatisk				X	

Radiator					
Farveændringer			X		

Tilladt uden ansøgning

Tilladt uden ansøgning, kan kræves reetableret v. fraflytning

Skal ansøges kan kræves reetableret v. fraflytning

Godtgørelse muligt ifølge råderetsregler

Ikke tilladt

D: EL-installationer

Målerskabe og HFI-relæer					
Autoriserede indgreb i skabe og relæer					X

Stik- og vippekontakter					
Indgreb (udskiftning i kontakter)			X		

RÅDERETSKATALOG INDVENDIG B43

Korrespondencelys, lysdæmpere, rosetter for lampetilslutning samt 380 v udtag og kontakter

Autoriserede indgreb i el-installationer

	Tilladt uden ansøgning	Tilladt uden ansøgning, kan kræves reetableret v. fraflytning	Skal ansøges kan kræves reetableret v. fraflytning	Godtgørelse muligt ifølge råderetsregler	Ikke tilladt
--	------------------------	---	--	--	--------------

E: Bygningsændringer

Flytning- / nedrivning af vægge

Nedrivning af vægge			X		
Opsætning af vægge			X		

Sålbænke ved vinduer

Maling af sålbænke ved vinduer					X
--------------------------------	--	--	--	--	---

Flytning- / blænding af døre

Blænding af døre			X		
Flytning af døre/dørhuller					X

Brændeovn

Opsætning af brændeovn					
------------------------	--	--	--	--	--

Skabe o. lign

Opsætning af faste skabe				X	
Nedtagning af faste skabe					X

Modernisering af køkken

Køkkenmodernisering				X	
Ændring af køkkenbordshøjde				X	

Modernisering af badeværelse

Badeværelsesmodernisering				X	
---------------------------	--	--	--	---	--

Installation af hårde hvidevarer

Installation af opvaskemaskine		X			
Installation af vaskemaskine		X			
Installation af tørretumbler		X			

RÅDERETSKATALOG INDVENDIG B43

	Max. beløb	Afdelingen bestemmer antal modeller	Lejer bestemmer selv model	Hvor mange om året	Andet
F: Kollektiv råderet					
Forbedringer/forandringer					
Køkken	x	x			
Badeværelse	x	x			

Gebyrer i forbindelse med råderetssager

Råderetsgebyr til Boligselskabet af 1943	Kr. 1.500
Honorar til Boligselskabet af 1943 såfremt de skal indhente byggetilladelse hos Haderslev Kommune	Kr. 2.000
Honorar til Haderslev Kommune i forbindelse med udarbejdelse af byggetilladelse	Kr. 2.000 – 4.000
Honorar til Haderslev Kommune opkræves Boligselskabet af 1943, som forestår viderefakturering til beboeren	

RÅDERETSKATALOG UDVENDIG B43

	Tilladt uden ansøgning	Tilladt uden ansøgning, kan kræves reetableret v. fraflytning	Skal ansøges kan kræves reetableret v. fraflytning	Godtgørelse muligt ifølge råderetsregler	Ikke tilladt
A: Udvendig					
Udvendig facade					
Farveskift af facade, sokkel, endegavle					X
Boring i murværk *					X
Opsætning af markise *			X		
Vinduer og døre					
Maling af vinduer og døre udvendig					X
Udskiftning af vinduer og døre					X
Bebyggelse					
Opsætning af udestue			X		
Opsætning af overdækket terrasse			X		
Opsætning af skur (redskabs-, cykel-, brændeskur mm.)			X		
Opsætning af drivhus			X		
Opsætning af carport			X		
Opsætning af lukket garage/værksted			X		
Tilbygning af nuværende bebyggelse					X
Terrassebelægning					
Etablering af terrasse (fliser eller træ)		X			
Udvidelse af terrasse (fliser eller træ)		X			
Boring i terrassefliser/træ		X			
Stakit					
Farveændring af nuværende stakit		X			
Opsætning af stopler og stakit			X		
Opsætning af hegnslåge i hæk			X		
Have og bevoksning					
Etablering af græsplæne		X			
Fjernelse af græsplæne		X			
Etablering af hæk (i have eller skel)					X
Fjernelse af hæk (i have eller skel)					X
Etablering af blomsterbed	X				
Fjernelse af blomsterbed	X				
Plantning af buske og træer	X				
Fjernelse af buske og træer	X				

* Kræver inbetaling af depositum

RÅDERETSKATALOG UDVENDIG B43

	Tilladt uden ansøgning	Tilladt uden ansøgning, kan kræves reetableret v. fraflytning	Skal ansøges kan kræves reetableret v. fraflytning	Godtgørelse muligt ifølge råderetsregler	Ikke tilladt
Nedgravninger					
Nedgravning af tørrestativ og pæle til tørresnor		X			
Nedgravning af badebassin eller havedam		X			
Nedgravning af trampolin		X			
Nedgravning af stolper og stakit			X		
Installation af tv/radioudstyr m.m.					
El installationer udendørs			X		
Opsætning af antenne og tv parabol					X
Opsætning af luft til luft varmepumpe					

Princippet i råderetten er, at den enkelte lejer selv bestemmer, hvad der skal ændres, og selv sørger for, at arbejdet bliver udført og finansieret
